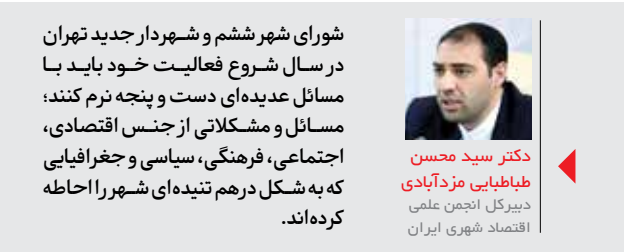

مدیریت جدید شهری و چالش‌های فراوان پایتخت

شورای شهر ششم و شهردار جدید تهران در سال شروع فعالیت خود باید با مسائل عدیده‌ای دست و پنجه نرم کنند؛ مسائل و مشکلاتی از جنس اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و جغرافیایی که به شکل درهم تنیده‌ای شهر را احاطه کرده‌اند.

حیطه اقتصادی و تأمین مالی

در زمینه اقتصادی که باید اولویت اول مجموعه جدید مدیریت شهری تهران باشد، موضوع مهم تحقق درآمد‌های پیش‌بینی شده در بودجه بودجه درآمدهای پایدار است. بودجه شهرداری تهران در سال ۱۴۰۰ بیش از ۴۷ هزار میلیارد تومان است که قرار است درآمدهای آن ۳۷ هزار میلیارد باشد در حالی که درآمد محقق شده ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۹ حدود ۱۳ هزار میلیارد بوده است. این بودجه انبساطی و افسار گسیخته چالش‌های بسیاری را در طول سال متوجه شهرداری خواهد کرد و کسری قابل توجهی را در پایان سال به همراه خواهد داشت. افزایش درآمدهای پایدار که طی این سال‌ها هیچ‌گاه از ۳۰ درصد تجاوز نکرده نیازمند تصویب طرحی است که از سال ۶۲ تحت عنوان لایحه خودکفایی شهرداری‌ها پیگیری شده و پس از کش و قوس‌های فراوان در سال ۹۸ توسط دولت به مجلس ارائه شده و مجلس آن را تصویب کرده اما شورای نگهبان ایراداتی را متوجه آن ندانست و همچنان این طرح حیاتی برای شهرداری‌ها ابلاغ نشده است که مجموعه جدید بلافاصله باید این طرح را با نقایصی هم که دارد پیگیری و سپس

حیطه زیرساخت‌ها

حمل و نقل و ترافیک

در زمینه حمل و نقل و ترافیک شهری، کلانشهر تهران اکنون یکی از پرتراфик‌ترین شهرهای جهان است

نقاط قوت	نقاط ضعف
۱-کلانشهر تهران شهری با ظرفیت بالای اقتصادی ۲-تهران شهری با توان فرهنگی بالا ۳-تهران مرکز اصلی نوآوری و خلاقیت کشور ۴-تهران ام القرای جهان اسلام ۵-شهرداری تهران سازمانی دارای ظرفیت تخصصی بالا ۶-تهران شهری دارای هویت و پیشینه تاریخی، سیاسی و اجتماعی ۷-مدیریت شهری تهران مجموعه‌ای با قدمت حدود یک قرن سابقه	۱-تهران شهری شلوغ، مترکم و آلوده ۲-تهران با سیستم حمل و نقل عمومی نسبتاً ضعیف ۳-تهران شهری که در معرض انواع مخاطرات طبیعی قرار دارد ۴-تهران شهری با ثروت آفرینی پایین ۵-شهرداری تهران سازمانی با تورم بالای نیروی انسانی ۶-شهرداری تهران سازمانی با ساختار پر حجم با بهره‌وری کم
فرصت‌ها	تهدیدها
۱-بیش از ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی کشور در تهران است ۲-تهران محل تمرکز نخبگان و نیروی کار ماهر کشور است ۳-تهران محل تنوع قومی و فرهنگی است ۴-شهرداری تهران سازمانی پر قدرت به لحاظ مالی و اقتصادی است ۵-تهران شهری با ظرفیت بالای دیپلماسی منطقه‌ای و جهانی ۶-تهران شهری دارای قابلیت برندبایی جهانی ۷-تهران شهری دارای قابلیت برندبایی جهانی	۱-اتکای بیش از حد به درآمدهای ناپایدار شهری ۲-تأمین مالی ناکارآمد و سستی ۳-مدیریت غیر یکپارچه ۴-فرسودگی زیرساخت‌ها به خطر فشار جمعیتی ۵-مشکل تأمین آب شرب در آینده ۶-مشکل فرونشست در اثر برداشت بی‌رویه از منابع آب زیرزمینی ۷-معضلات اجتماعی(فقر، بیکاری کودکان کار و ...)

عملکرد موثقی داشته باشد علاوه بر روند کند توسعه مترو تهران در این دوره باید به نبود طرح‌های مناسب برای تأمین مالی مترو و به طور کلی اقتصادی سازی مترو تهران اشاره کرد. از جمله طرح‌هایی که در سال ۹۵ مطرح شد و می‌توانست در تأمین مالی مترو به کار گرفته شود طرح تات بود (تات، تونل، ایستگاه و تجهیزات) در مورد نحوه تأمین مالی مترو تهران از طریق واگذاری فرصت‌های اقتصادی، تجاری و تبلیغاتی ایستگاه‌ها، تونل‌ها و قطارها و

ونقل عمومی با مشکلات فراوانی مواجه است. زیرساخت‌های فعلی مترویی آرئی تهران هم ناکافی و هم فرسوده است. طبق اظهارات مدیرعامل مترو، توسعه کامل مترو تهران نیاز به ۲۵۰ کیلومتر خط مترو و ۱۲/۵ میلیارد دلار بودجه دارد همچنین بیش از ۶۰ درصد ناوگان اتوبوسرانی تهران فرسوده و نیازمند نوسازی است در حالی که تهران به بیش از ۹ هزار دستگاه اتوبوس احتیاج دارد. واقعیت این است که مدیریت شهری فعلی آن طور که انتظار می‌رفت، نتوانست در زمینه توسعه مترو

که روزانه ۱۲/۵ میلیون لیتر بنزین در آن مصرف می‌شود به عبارتی نزدیک به ۲۰ درصد کل بنزین مصرفی کشور در تهران است. این حجم تردد، تهران را به یک شهر آلوده تبدیل کرده که غلظت آلایندہ ذرات کمتر از ۲/۵ میکرون در شهر تهران حداقل ۳ برابر شرایط استاندارد جهانی بوده است و طی سال بیش از ۸۰ روز در وضعیت ناسالم قرار دارد. یکی از نقاط تمرکز برنامه اقتصادی شهردار جدید باید روی حمل و نقل عمومی متمرکز باشد. تهران در زمینه حمل و نقل بودجه حمل

فاصله اجتماعی وجود دارد و نه همه مسافران از ماسک استفاده می‌کنند. بنابراین شیوع ویروس در فضای حمل‌ونقل عمومی غیرقابل کنترل خواهد بود. بهترین اتفاق و شاید هم راه حل در شهرها، افزایش فعالیت‌های آنلاین است. خوشبختانه درایران آنلاین شدن فعالیت‌های آموزشی، اداری و خرید و فروش به‌موقع اتفاق افتاد که پیشرفت بزرگ و کمک مؤثری در مقابله با این بحران بود، هرچند که مشکل دسترسی به اینترنت پرسرعت همواره معضل بزرگی به حساب می‌آمد. اما ظهور تکنولوژی موجب ایجاد مشاغل آنلاین جدیدی مثل تدریس خصوصی و کلاس‌های ورزشی آنلاین شد که نشان داد می‌توان با تکنولوژی و مدیریت هوشمند تاب‌آوری شهرها را افزایش داد که البته بازهم نیاز به هماهنگی و یکپارچگی دستگاه‌ها دارد.

برای اقناع مردم جهت همکاری در این فرایند را نادیده گرفت. موضوع دیگری که می‌توان به تاب‌آوری شهرها در برابر بحران‌هایی همچون ویروس کرونا اشاره کرد بحث واکسیناسیون است که البته در کشور ما به دلیل برخی موانع به کندی صورت گرفت اما پس از اینکه مراحل تزریق دوز اول خوب پیش رفت ناگهان به دلیل کمبود واکسن دوباره متوقف شد که ظاهراً حالا در پیش گرفته شده است اما بسیاری را نگران و مضطرب کرد. سؤال این است که چه کسی در این میان مسئول این وضعیت شناخته می‌شود؟ مشکل اصلی شهری همچون تهران با جمعیت میلیونی در شرایط بحران، تردد و حمل و نقل است. شهروندان برای تأمین معیشت ناگزیر باید در محل کارشان حاضر شوند که با وجود همه هشدارها همچنان نه فضایی برای رعایت

کشور ما نیز ناکارآمدی در مواجهه با این پدیده در ابتدا دیده می‌شد، چراکه تا زمان اقدام سریع، انکارها برای بودن یا نبودن چنین ویروسی ادامه داشت و همین عدم پذیرش به‌موقع موجب شد تا زمان از دست برود. یکی از نمونه‌های این بی‌توجهی به تأخیر در لغو پروازها از ورودی چین بود و البته نقش سفرهای بین‌استانی و حتی درون شهری و عدم اجرای قرنطینه در شهرها را در شیوع این ویروس نمی‌توان نادیده گرفت تا حدی که این بی‌توجهی موجب افزایش قابل توجه آمار تلفات شد اما تهران در مقایسه با سایر شهرها به دلیل تراکم و تمرکز جمعیتی بیشترین آسیب را از این تأخیر و ورود پروازهای بین‌المللی داخلی دید؛ به طوری که زودتر از سایر شهرها به نقطه اوج بحران رسید که البته تنها از نظر تعداد مبتلایان و فوتی‌ها نبود و می‌توان به عدم تجهیزات کافی پزشکی برای مقابله با چنین ویروس گسترده‌ای هم در همان ماه‌های ابتدایی اشاره کرد. تا اینکه خستگی کادر درمان و افزایش فوتی‌ها موجب شد بالاخره هرچند کوتاه مدت قرنطینه اجرا شود. در این میان شهرها هم در این فرایند به ماسک اجباری و رعایت فاصله اجتماعی تن دادند که البته بعد از مدتی به دلیل عدم نظارت‌های کافی و سخت‌گیری‌های قانونی با اهمال کاری برخی شهروندان مواجه شد. البته نباید نقش آموزش و اطلاع‌رسانی

از سال ۲۰۱۹ که کرونا ابتدا در چین و بتدریج و البته با سرعت در نقاط مختلف جهان شیوع پیدا کرد نه فقط شهرها و سکونتگاه‌های سراسر

جهان که دولت‌ها، مدیریت شهری و کادر پزشکی و درمان هم تحت تأثیر این بحران قرار گرفتند به طوری که در هیچ یک از این بخش‌ها آمادگی برای مقابله با این بلیای غیرقابل تصور وجود نداشت تا حدی که کسی نمی‌توانست منشأ آن را مشخص کرده و از سرعت پخش آن در سطح جهانی بکاهد. در این میان البته کشورهایی بودند که نتوانستند با تکیه بر دانش بومی و آمادگی نسبی که برای مقابله با شرایط بحرانی از قبل کسب کرده بودند در این زمینه تا حدودی موفق‌تر ظاهر شوند. می‌توان از چین و ویتنام از جمله این کشورها نام برد اما در مقابل کشورهایی همچون آمریکا، برزیل و حتی انگلیس با مشکلات زیادی روبه‌رو شدند که می‌توان گفت بخش زیادی از آن ناشی از بی‌اعتقادی و سهل‌انگاری حکومت‌ها نسبت به این بحران جهانی بود، چراکه آنها در زمان خود و به‌موقع پاندمی را جدی نگرفته و راهکارهایی برای مهار و کنترل آن قبل از شیوع گسترده انجام ندادند. در

است. کلانشهر تهران در شرایطی که خشکسالی کشور را دربر گرفته با مشکل آب مواجه است. مصرف آب تهران روزانه ۳ میلیارد و ۵۰۰ میلیون لیتر حدود یک درصد افزایش نسبت به سال گذشته است. هر تهرانی به طور متوسط روزانه حدود ۲۴۰ لیتر آب مصرف می‌کند، این آمار در کشور حدود ۲۰۰ لیتر است، حدود ۹۰ درصد آبیاری فضای سبز تهران از منابع آب زیرزمینی است. در آبیاری فضای سبز شهر تهران تنها ۴ درصد از پساب استفاده می‌شود. سالانه حدود ۱۹۰ میلیون متر مکعب صرف آبیاری فضای سبز تهران می‌شود.

فرونشست

فرونشست که به زلزله خاموش شهرت دارد یکی از مخاطرات محیطی تهران است به نحوی که تهران اکنون یکی از رکوردداران میزان فرونشست سالانه در جهان است. به دلیل افت سطح آب‌های زیرزمینی، بستر جغرافیایی تهران ۳۶ سانتیمتر در سال فرو می‌نشیند. این میزان نشست در هیچ جای جهان تاکنون گزارش نشده است. از جمله خطرات فرونشست، افزایش خطر سیلاب، خسارت به ساختمان‌ها، زیرساخت‌ها (جاده، خطوط ریلی، پل‌ها و تونل‌ها و ساختارهای زیرسطحی (شبکه‌ها و خطوط انتقال آب، گاز و...)، اختلال در مدیریت آب و بخش‌های مرتبط (افزایش هجوم آب شور در نواحی ساحلی، کاهش محصولات زراعی، تشدید پیامدهای خشکسالی و...)، افزایش دی اکسیدکربن خروجی به‌دلیل افزایش اکسیداسیون مناطق توری و باتلاقی، کاهش تنوع زیستی و ارزش اکولوژیکی است. به نظر می‌رسد مدیریت شهری تهران در دوره جدید باید موضوع فرونشست پایتخت را از منظر علمی و عملیاتی و به شکل جدی تر دنبال کند.

حوزه فناوری اطلاعات

موضوع هوشمند سازی تهران مدت‌هاست که در محافل علمی و اجرایی بحث می‌شود و اقداماتی نیز در این زمینه انجام شده است. سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران، برنامه تهران هوشمند را با رویکرد افزایش بهره‌وری در مدیریت شهری، بهبود خدمت‌رسانی و توسعه همکاری‌ها و مشارکت پیش برده است. مدل بومی تهران هوشمند در سه سطح سیاستگذاری، اهرم‌های هوشمند سازی و حوزه‌های عملیاتی اجرا شده است، از منظر کلان‌تر

در برنامه پنج ساله سوم شهر تهران مصوب ۹۷/۸/۳۰ شورای اسلامی شهر تهران که در ۱۱ فصل تنظیم و ارائه شده است فصل سوم به موضوع مهم نوآوری و هوشمندسازی اختصاص داده شده است اگرچه شاخص‌های شهر هوشمند به طور جامع و کامل در این میحت دنبال نشده است اما اختصاص بخشی از برنامه بالادستی تهران به هوشمندسازی یقیناً گام مهم و مفیدی بوده است. در برنامه پیشنهادهای شهردار فعلی نیز که در سال ۹۷ با عنوان تهران شهر خلاق ارائه شد هوشمندسازی در بطن و متن این برنامه قرار داشت چرا که خلاقیت پیوند تنگاتنگی با هوشمندسازی دارد و گذار به شهر خلاق نیازمند اتصال بخش‌های مختلف شهر به همدیگر است. در این برنامه ذیل فصل تهران هوشمند آمده است تهران دارای یک منطقه پایلوت محله هوشمند خواهد بود؛ منطقه‌ای که الگوی توسعه تهران خواهد بود، منطقه‌ای با بیشترین میزان تولید و مصرف انرژی تجدیدپذیر در کشور، منطقه‌ای با بیشترین میزان اتصال به اینترنت اشیا متصل به خم و بن‌بست‌های با عرض کمتر از ۶ متر می‌باشند. در کلانشهر تهران طبق برآوردها هم اکنون بیش از ۲۷۵ هزار پلاک بافت فرسوده به مساحت حدود ۴ هزار و ۴۲۶ هکتار بافت فرسوده وجود دارد که بیش از ۲۰ درصد جمعیت این شهر در بافت مذکور ساکن هستند. این امر نشان می‌دهد که احیا و نوسازی بافت فرسوده با کمک ستاد بازآفرینی شهری پایدار که از سال ۹۳ تشکیل شده است باید یکی از اولویت‌های مدیریت شهری تهران باشد.

حوزه جغرافیا و محیط طبیعی

بحران آب

طبق نظر مسئولان و کارشناسان، امسال ورودی آب سدهای پنجگانه تأمین کننده آب شرب شهر تهران بیش از ۲۰ درصد کاهش پیدا کرده